

p. R. Hojek

Handwritten initials

SEKRETARIAT
Biuro Prac Senackich
Wpłynęło dn. 13.02.13 zał.....
nr. 1264 ..... podpis.....

KABINET MARSZAŁKA SENATU
wpłynęło dn. 12.02.2013 r.
nr. 684 ..... podpis..... Młaciei

Warszawa, dnia 11.02. 2013 r.

MINISTER ŚRODOWISKA

BMzk-070-1124/5623/12/MK

**Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu RP**

Szanowny Panie Marszałku,

Odpowiadając na oświadczenie senatora Władysława Ortyła z dnia 13 grudnia 2012 r., znak: BPS/043-23-915/12, dotyczące zwiększenia środków finansowych na badania i inwestycje w zakresie hydrologii i zagospodarowania wód do celów komunalnych, w załączeniu przekazuję stosowne wyjaśnienia.

2 powierzeniem

Z up. MINISTRA
PODSEKRETARZ STANU
GŁÓWNY KONSERWATOR PRZYRODY
Janusz Zaleski

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM

**Odpowiedź na oświadczenie senatora Władysława Ortyła z dnia 13 grudnia 2012 r.
przekazane pismem z dnia 19 grudnia 2012 r., znak: BPS/043-23-915/12**

W odpowiedzi na pismo z dnia 19 grudnia 2012 r., znak: BPS/043-23-915/12, przekazujące oświadczenie senatora Władysława Ortyła złożone podczas 23. posiedzenia Senatu RP w dniu 13 grudnia 2012 r. uprzejmie informuję, co następuje.

Pytanie nr 1: Czy Ministerstwo Środowiska zostało poinformowane przez odpowiednie służby o opisanym problemie dotyczącym deficytu wodnego w Polsce?

Pytanie nr 2: Jak ministerstwo ocenia złą sytuację bilansu wodnego w Polsce oraz brak w wielu miejscach dostępu do wody pitnej?

Pytanie nr 3: Co ministerstwo zamierza zrobić, by doraźnie przeciwdziałać skutkom suszy hydrologicznej? Jakie są szanse na opracowanie kompleksowego i długofalowego programu zapobiegającego temu zjawisku?

Resortowi środowiska znany jest problem związany z zagadnieniem występowania suszy i stepowienia na terenie kraju.

Należy zaznaczyć, iż Polska należy do krajów o ograniczonych zasobach wodnych, których duża zmienność występowania w czasie i przestrzeni powoduje konieczność racjonalnego gospodarowania wodą. Wraz z trendem ocieplenia klimatycznego problem niewystarczającej dostępności zasobów wodnych i zagrożenie suszą może narastać. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne zobowiązuje do korzystania z zasobów z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, a także w taki sposób, aby działając w zgodzie z interesem publicznym nie dopuszczać do wystąpienia - możliwego do uniknięcia - pogorszenia ekologicznych funkcji wód oraz pogorszenia stanu ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio zależnych od wód. Na sposób korzystania czy też kształtowania zasobów wodnych oraz ich ochrony bezpośredni wpływ mają pozwolenia wodnoprawne określające warunki korzystania z wód. Gospodarowanie zasobami wodnymi to najczęściej próba pogodzenia sprzecznych interesów poszczególnych użytkowników, z jednoczesnym uwzględnieniem prawnych aspektów ochrony środowiska.

Dodatkowo, gospodarowanie zasobami wodnymi i ich kształtowanie realizowane jest przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury, dostępnych środków technicznych, a także dostępnych środków finansowych.

W obecnym stanie prawnym, koordynowanie działań związanych z ochroną przed suszą w regionie wodnym ustawodawca powierzył dyrektorowi regionalnego zarządu gospodarki wodnej jako organowi właściwemu w sprawach gospodarowania wodami w regionie wodnym. W sytuacji stanu klęski żywiołowej dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej, na podstawie art. 88t ustawy Prawo wodne, dysponuje możliwością wprowadzenia czasowych ograniczeń w korzystaniu z wód. Mające na celu złagodzenie skutków suszy ograniczenia mogą dotyczyć w szczególności poboru wody, wprowadzania ścieków do wód albo do ziemi oraz zmiany sposobu gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych. Wprowadzenie tego typu restrykcji wiąże się z zawieszeniem uprawnień wynikających z pozwoleń wodnoprawnych.

W związku z sytuacją hydrologiczno-meteorologiczną i problemem utrzymujących się niskich stanów wód w rzekach, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej wystąpił w 2012 r. do poszczególnych regionalnych zarządów gospodarki wodnej o przekazywanie informacji na temat stanu rozpoznania problemów związanych z zaopatrzeniem w wodę występujących na ujęciach wód powierzchniowych i podziemnych na potrzeby ludności i dla celów gospodarczych oraz trudności w zaopatrzeniu

w wodę. Regionalne zarządy gospodarki wodnej zostały zobowiązane do przekazywania powyższych informacji, aż do zmiany sytuacji hydrologicznej.

Pomimo utrzymywania się niskich stanów wód nie sygnalizowano znaczących trudności, zarówno na ujęciach wód powierzchniowych, jak i podziemnych. W stosunku do niektórych obszarów (głównie teren województwa małopolskiego) odnotowano spadek wydajności ujęć.

Należy zaznaczyć, iż rozwój sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej był również na bieżąco monitorowany przez służby państwowe uczestniczące w procesie osłony społeczeństwa i gospodarki przed zagrożeniami spowodowanym przez zjawiska katastrofalne i pełnione przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy (IMiGW-PIB) oraz Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy (PIG-PIB), stosownie do ich kompetencji. Aktualna sytuacja hydrologiczno-meteorologiczna nie spowodowała jednak konieczności wprowadzenia wyżej wspomnianych ograniczeń.

Zagrożenia zjawiskami katastrofalnymi, w tym suszami, zidentyfikowano jako istotny problem z punktu widzenia osiągnięcia celów gospodarki wodnej w Polsce. Ograniczenie tych zagrożeń stanowi cel nadrzędny, określony w Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko Perspektywa 2020 r., czego przejawem jest przewidziany do realizacji kierunek interwencji Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody.

W procesie planowania gospodarowania wodami w Polsce najistotniejsze instrumenty prawne stanowią: plany przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze dorzecza, plany zarządzania ryzykiem powodziowym, plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, program wodno-środowiskowy kraju, formułujące działania zaradcze, także w kontekście oczekiwanych zmian klimatycznych, jak również stanowiące długofalowe narzędzie skutecznej ochrony między innymi przed suszą. Stosownie do przepisów ustawy, plany przeciwdziałania skutkom suszy powinny zawierać informacje z zakresu analizy możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy, rozbudowy lub przebudowy urządzeń wodnych, a także propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji. Istotną częścią planu jest również katalog działań, służących ograniczeniu skutków suszy. Niewątpliwie ustalenia powyższych dokumentów planistycznych, służąc prowadzeniu racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi, mają wpływ na ograniczenie bądź zminimalizowanie skutków niedoborów wody i susz.

Podstawowe krajowe dokumenty, dotyczące zagadnienia gospodarowania wodami, takie jak Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, wskazują ponadto między innymi na racjonalizację gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, maksymalizację oszczędności zasobów wodnych, potrzebę rozwoju systemu ochrony przed powodzią i suszą uwzględniającego harmonizację z ochroną ekosystemów wodnych, budowę nowoczesnego systemu zarządzania gospodarką wodną z jasnym podziałem kompetencji, respektującego określony poziom kompetencji samorządu terytorialnego.

W zakresie efektywnego systemu gospodarowania i zarządzania zasobami wodnymi zauważa się potrzebę rozwoju metodyk określania potrzeb ekosystemów wodnych i od wody zależnych, w tym adekwatnej do potrzeb siedlisk i gatunków, metody określania przepływu nienaruszalnego, a także potrzebę przywrócenia lub utrzymania ciągłości ekologicznej rzek i potoków, prowadzenie adekwatnych zabiegów melioracyjnych, utworzenie spójnego systemu zbierania danych o wielkości poboru rzeczywistego wód (uwzględniającego także wielkość poboru nierejestrowanego), potrzebę wzmożonej kontroli strat wody w jej dystrybucji w sieciach wodociągowych. Ponadto rozpoznaje się niewystarczający poziom retencji wód i jej odbudowy w procesie rozwoju związanego z intensywnymi zmianami w użytkowaniu terenu, co często jest przyczyną okresowych lokalnych deficytów wody w zaopatrzeniu ludności.

Powyższe dokumenty wskazują również na usprawnienia w systemie edukacji w zakresie

gospodarowania wodami, podkreślają także kluczową rolę projektów badawczych oraz działań z zakresu edukacji ekologicznej, obejmującej wspieranie oszczędnego użytkowania wody i rozwój dobrych praktyk rolniczych. W ramach instrumentów ekonomicznych przewiduje się całkowite uwzględnienie zasad „zanieczyszczający płaci” i „użytkownik płaci” oraz „zwrotu kosztów za usługi wodne”.

Rozwój wyżej wymienionych instrumentów prawnych i ekonomicznych posłuży niewątpliwie poprawie w zakresie efektywniejszego gospodarowania zasobami wodnymi.

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne, obok ustaleń planów gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy, programu wodno-środowiskowego kraju, warunków korzystania z wód regionu wodnego, bądź sporządzanych w miarę potrzeb warunków korzystania z wód zlewni, wskazuje na plany przeciwdziałania skutkom suszy w dorzeczach oraz w regionach wodnych jako na główne narzędzia realizacji polityki ochrony przed suszą. Stosownie do przepisów ustawy, plany te powinny zawierać informacje z zakresu analizy możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy, rozbudowy lub przebudowy urządzeń wodnych, a także propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji. Istotną częścią każdego z planów jest również katalog działań służących ograniczeniu skutków suszy.

Ponadto, zalecenia Komisji Europejskiej sformułowane w komunikacie z 2007 r. COM(2007)414 w sprawie rozwiązania problemu niedoborów wody i susz wskazują na potrzebę poprawy zarządzania zagrożeniami związanymi z suszą i opracowania stosownych dokumentów planistycznych. Zainicjowane zostały działania oraz prace przygotowawcze związane z opracowaniem projektów takich planów na obszarze działalności Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej w Szczecinie, Wrocławiu i Gdańsku.

W związku z powyższym plany przeciwdziałania skutkom suszy będą stanowić, zgodnie z zamierzeniem ustawodawcy, długofalowe narzędzie skutecznej ochrony przed suszą i za uzasadnione wydaje się kontynuacja i rozwój prac nad opracowaniem tych dokumentów planistycznych, zarówno w regionie wodnym, jak i na obszarze dorzeczy.

Problem dostępności zasobów wodnych w odpowiednim czasie i miejscu wymaga racjonalnego gospodarowania wodą, w tym umiejętnego sterowania odpływem rzeczny. Główne działania zapobiegawczo-prewencyjne w celu ograniczenia skutków suszy polegają przede wszystkim na budowie wielozadaniowych zbiorników wodnych oraz na poprawie warunków retencji.

W ramach rozwoju małej retencji wodnej i ochrony przed powodzią, opracowana została „Synteza programów małej retencji wodnej dla województwa podkarpackiego na lata 2000-2015”. W związku z realizacją zadań małej retencji wodnej w ostatnich latach na terenie województwa powstało 11 zbiorników małej retencji w miejscowościach: Żołynia, Wólka Sokołowska, Głuchów, Łopuszka Mała, Dylągówka, Blizne, Grodzisko Dolne (Czyste), Trzciana (Dyndy), Cewków, Góra Ropczycka i Majdan Królewski.

Mając powyższe na uwadze, należy zaznaczyć, iż nie tylko duże zbiorniki retencyjne, ale i inne działania przyczyniają się do poprawy stosunków wodnych i zatrzymywania wody w zlewni, zwłaszcza w okresie suszy. Istotnym elementem jest również tworzenie oraz zachowanie naturalnej retencji poprzez m.in. zalesianie terenów o niskiej przydatności dla rolnictwa w celu spowolnienia spływu powierzchniowego wód, poprawę sposobu użytkowania gruntów oraz ochronę lasów łęgowych.

Co więcej, na wielkość i prędkość odpływu ze zlewni wpływa wiele czynników: warunki hydrologiczno-meteorologiczne, natężenie zasilania (opadem lub wodą z topniejącej pokrywy śnieżnej), rodzaj i sposób uprawiania gleby, pokrycia terenu roślinnością, zabudowy i zagospodarowania terenu zlewni. Poprzez pośrednią ingerencję w środowisko wodne tj. urbanizację, zabudowę terenów przyrzecznych i gospodarkę leśną, następuje zmiana stosunków wodnych w zlewni.

Zwiększanie utwardzania powierzchni, w porównaniu do powierzchni nieutwardzonej, powoduje duży i szybki odpływ powierzchniowy, małe odparowanie przez rośliny i grunt oraz mały przyrost poziomu wody gruntowej.

Zalesianie zwiększa infiltrację wody w glebę oraz opory ruchu dla wody płynącej po powierzchni oraz zmniejsza objętość odpływu powierzchniowego i kulminacji przepływu, zaś odpowiednie zabiegi agrotechniczne (np. terasowanie zboczy) zwiększają potencjał infiltracyjny i retencję powierzchniową zlewni.

Regulacja koryta rzecznego powoduje zmniejszenie oporów ruchu, przyspieszenie przepływu, a jednocześnie likwidacja zakoli rzeki skracą drogę przepływu, co powoduje podniesienie i przyspieszenie kulminacji w dole rzeki.

Niewątpliwie zakres i skala działań mających na celu poprawę sytuacji w zakresie dostępności zasobów wodnych determinowana jest wielkością środków finansowych przeznaczanych na gospodarkę wodną z budżetu państwa. Nadmieniam również, iż ze środków pochodzących z budżetu państwa, jak i przy udziale środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspierana jest działalność służb państwowych, pełnionych przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy oraz Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, biorących udział w procesie osłony społeczeństwa i gospodarki przed zagrożeniami spowodowanymi przez zjawiska katastrofalne.

Pytanie nr 4. Czy w nowej perspektywie planów budżetowych na lata 2014-2020 Ministerstwo Środowiska przewiduje zwiększenie środków finansowych na badania oraz inwestycje dotyczące zagospodarowania źródeł wód podziemnych na obszarze Karpat i zabezpieczenie ich jakości do celów komunalnych?

Pytanie nr 5: Czy i jakie środki ministerstwo zamierza przeznaczyć na dofinansowanie realizacji wspomnianego projektu?

Jednym z występujących w ofercie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej programów priorytetowych jest program pn. 4.1. Program priorytetowy „poznanie budowy geologicznej kraju oraz gospodarka zasobami złóż kopalin i wód podziemnych”. Celem niniejszego programu jest finansowanie – w formie dotacji do 100% kosztów kwalifikowanych – m.in. badań oraz prac geologicznych dla ochrony środowiska: dokumentowanie zasobów wód podziemnych i głównych zbiorników wód podziemnych, a także regionalnych badań budowy geologicznej kraju. Okres wdrażania programu został przewidziany na lata 2010-2017 (alokacja środków: do 31.12.2016 r.; wydatkowanie środków: do 31.12.2017 r.), a budżet programu dla planowanych zobowiązań bezzwrotnych form dofinansowania wynosi 464 093,1 tys. zł, natomiast wypłaty środków z podjętych i planowanych zobowiązań dla bezzwrotnych form dofinansowania programu wynoszą 506 097,5 tys. zł.

Szczegóły programu priorytetowego, dodatkowa dokumentacja oraz aktualne informacje znajdują się na dedykowanej niniejszemu programowi stronie internetowej: <http://www.nfosigw.gov.pl/srodki-krajowe/programy-priorytetowe/geologia/poznanie--bud-geologicznej--kraju--oraz--gospodarka--zasobami/>

Jednocześnie informuję, iż w ramach programów finansowanych ze środków europejskich, którymi dysponuje Minister Środowiska, nie przewidziano realizacji przedsięwzięć polegających na wspieraniu badań i inwestycji dotyczących zagospodarowania źródeł wód podziemnych.

Pytanie nr 6: Jaka była dotychczas ogólna polityka i pomoc państwa dla instytutów zajmujących się badaniami i inwestycjami w opisanym zakresie?

Do Ministra Środowiska, jako organu administracji geologicznej pierwszej instancji (art. 103 ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. - *Prawo geologiczne i górnicze*) należały, a po wejściu

w życie nowej ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – *Prawo geologiczne i górnicze (Pgg)* nadal należą m.in. sprawy związane z zatwierdzaniem projektów robót geologicznych oraz dokumentacjami geologicznymi, dotyczące regionalnych badań hydrogeologicznych. Działając na tej podstawie Minister Środowiska do końca 2012 r. zatwierdził lub przyjął bez zastrzeżeń następujące opracowania hydrogeologiczne dotyczące obszaru Karpat:

1. „Projekt prac geologicznych dla ustalenia zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych zlewni Dłubni, Szreniawy i Nidzicy”,
2. „Projekt prac geologicznych dla ustalenia zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych zlewni Przemszy (powyżej ujścia Białej Przemszy)”
3. „Projekt prac geologicznych dla ustalenia zasobów dyspozycyjnych w obszarach bilansowych współwystępujących wód leczniczych i zwykłych wód podziemnych w wydzielonym rejonie Karpat - zlewnia Popradu”,
4. „Projekt prac geologicznych dla udokumentowania zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych oraz wyznaczenie obszarów ochronnych Subzbiornika Bogucice (GZWP nr 451)”,
5. „Aneks do „Projektu prac geologicznych dla udokumentowania zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych oraz wyznaczenia obszarów ochronnych Subzbiornika Bogucice (GZWP nr 451)”,
6. „Projekt prac geologicznych dla ustalenia zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych zlewni Sanu i dolnego Wisłoka w południowej części zapadliska przedkarpackiego”,
7. „Projekt prac geologicznych dla ustalenia zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych zlewni Dunajca”,
8. „Projekt prac geologicznych dla ustalenia zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych zlewni lewobrzeżnej Wisły od Soły po Prądnik”,
9. „Dokumentację hydrogeologiczną zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych zachodniej części zapadliska przedkarpackiego - Kotlina Oświęcimska”,
10. „Dokumentację hydrogeologiczną zasobów dyspozycyjnych i eksploatacyjnych wód podziemnych (zwykłych i leczniczych) na obszarach gmin uzdrowiskowych Krynica, Muszyna, Piwniczna”,
11. „Dokumentację hydrogeologiczną zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych obszaru dolnej Wisłoki- Trześniówki”,
12. „Dokumentację hydrogeologiczną ustalającą zasoby dyspozycyjne wód podziemnych zlewni Białej Przemszy i Przemszy”,
13. „Dokumentację hydrogeologiczną ustalającą zasoby dyspozycyjne wód podziemnych zlewni Dłubni, Szreniawy i Nidzicy”.

Zarówno ww. projekty, jak i dokumentacja powstały na zlecenie Ministra Środowiska, bowiem dokumentowanie zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych wynikało do końca 2011 r. z art. 102 ust. 1 pkt 4a Pgg, dotyczącego bilansowania i ochrony zasobów wód podziemnych oraz z „Kierunków badań Ministra Środowiska w dziedzinie hydrogeologii (na lata 2008-2015)”.

Od 1 stycznia 2012 zgodnie z nowymi przepisami Pgg oraz w nawiązaniu do pisma Głównego Geologa Kraju z dnia 28 października 2011 r. (znak: DGiKGfp-0770-7/48705/11/AM), sprawy dotyczące dokumentowania zasobów zwykłych wód podziemnych należą do kompetencji Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Wymienione opracowania sfinansowane zostały ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przeznaczonych na finansowanie potrzeb geologii, zgodnie z art. 401c ust. 2 pkt. 1 ustawy – *Prawo ochrony środowiska*. Ponadto, w chwili obecnej trwają prace nad realizacją „Dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby dyspozycyjne wód podziemnych zlewni lewobrzeżnej Wisły od Soły po Prądnik” oraz „Dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej

zasoby dyspozycyjne wód podziemnych w obszarach bilansowych współwystępujących wód leczniczych i zwykłych wód podziemnych w wydzielonym rejonie Karpat – zlewnia Popradu”. Zakończenie realizacji wymienionych dokumentacji przewidziane jest na marzec 2014 r. Na realizację ww. opracowań (zakończonych i będących w trakcie realizacji) NFOŚiGW przeznaczył ok. 5,3 mln zł.

Jednocześnie informuję, że w latach 2013-2018 w ramach zadań państwowej służby hydrogeologicznej, z inicjatywy Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej planowane jest dalsze wykonywanie ze środków NFOŚiGW - projektów i dokumentacji hydrogeologicznych ustalających zasoby dyspozycyjne wód podziemnych m.in. w następujących obszarach bilansowych, położonych w rejonie Karpat :

1. zlewnia prawobrzeżnej Wisły od Wilgi do Raby,
2. zlewnia prawobrzeżnego środkowego Sanu wraz ze zlewnią Sanny,
3. zlewnia Dunajca,
4. zlewnia Sanu i dolnego Wisłoka w południowej części zapadliska przedkarpackiego,
5. zlewnia górnego Sanu,
6. zlewnia górnej Wisłoki (po Łabuzie),
7. zlewnia Raby, Skawinki, Uszwicy i Kisieliny wraz z bezpośrednią zlewnią Wisły,
8. zlewnia Łęgu ze zlewnią lewobrzeżnego Sanu,
9. zlewnia Brenia i Strumienia wraz z bezpośrednią zlewnią Wisły po Tarnobrzeg.

Wniosek PIG-PIB dotyczący opisanego projektu został złożony do NFOŚiGW, a obecnie jest na etapie opiniowania przez Ministra Środowiska. Wnioskowana kwota dotacji, o którą ubiega się PIG-PIB, to ok. 53 mln zł.

Z up. MINISTRA
PODSEKRETARZ STANU
GŁÓWNY KONSERWATOR PRZYRODY

Janusz Zaleski